

הצלחה חלקית לשילוב חרדים באקדמיה - התוכנית אפקטיבית בעיקר לנשים

10,000 חרדים למדו במוסדות אקדמיים ב-2014 - רובם במכללות עם מסגרות ייעודיות; מתוכם, 60% היו נשים, בעוד שיעור הגברים נמצא בירידה ■ לפי מחברי הדו"ח, כלל לא ברור אם המשק ערוך לקליטתם של 1,800 חרדים בעלי תואר אקדמי שייצאו בקרוב לשוק העבודה

ליאור דטל 16.07.2015 08:39

הצלחה חלקית בלבד לתוכנית לשילוב החרדים באקדמיה, המיושמת מאז 2012 בתקציב שנתי של 180 מיליון שקל. מאז החלה המדינה ליישם את התוכנית, מספר הגברים החרדים שלמדו במוסדות ההשכלה הגבוהה אף ירד מעט - ואולם בזכות גידול מרשים במספר הנשים החרדיות שהשתלבו בהשכלה הגבוהה, עלה מספר הסטודנטים החרדי לשיא של 10,000 סטודנטים ב-2014, כך עולה ממחקר חדש שבחן את הישגי התוכנית והתפרסם במוסד נאמן.

מהמחקר עולה כי המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) לא השיגה את יעדה לשלב סטודנטים חרדים באוניברסיטאות, ורק מיעוט מבין הסטודנטים החרדים לומדים בהן. לפי המחקר, קצב הגידול במספר הסטודנטים החרדים הואט ב-2014.

"האוכלוסייה החרדית בכללה עדיין לא מעוניינת לרכוש השכלה גבוהה, והתוכנית לא הצליחה לשנות מציאות זאת", נכתב בדו"ח. "ספק רב אם התוכנית בצורתה הנוכחית וללא צעדים משלימים מסוגלת להביא לפריצת דרך בשילוב חרדים בלימודים אקדמיים". את הדו"ח חיברו ד"ר ראובן גל, ראש פרויקט שילוב חרדים בכלכלה במוסד נאמן, ואיליה זטקובסקי, שקבעו כי הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) של המל"ג לא השיגה את מטרותיה.

במסגרת התוכנית, שמכונה תוכנית המח"ר (מסגרות חרדיות) מעודדת הות"ת את מוסדות ההשכלה הגבוהה להקים מסגרות המותאמות לצרכים הייחודיים של האוכלוסייה החרדית - הכוללות הקמת קמפוסים נפרדים בתוך האוניברסיטאות והמכללות, ולימודים בהפרדה בין גברים ונשים. בנוסף, המדינה מסבסדת מלגות לימוד לחרדים המשתתפים בתוכנית, עד לגובה של שכר לימוד מלא למשך כל תקופת הלימודים, בתקציב שנתי של כ-30 מיליון שקל.

כחלק מהתוכנית הוקמו 14 מסגרות ייעודיות חדשות לחרדים והיצע תוכניות הלימוד גדל, עם עדיפות לתוכניות מוטות תעסוקה - בין היתר בתחומי מדעי המחשב, הנדסה ומקצועות עזר רפואיים.

לפי המחקר, כ-10,000 סטודנטים למדו ב-2014 במסגרות האקדמיות, ובהם גם בקריה האקדמית קרית אונו, שאינה מתוקצבת על ידי המל"ג והקימה קמפוס חרדי עוד לפני התוכנית, ובמכללות החרדיות שהוקמו עוד לפני התוכנית.

נשים מהוות 60% ממשתתפי התוכנית. מהמחקר עולה כי אף שהאוניברסיטאות הצטרפו למסלול לשילוב חרדים - רק 2% מהסטודנטים החרדים לומדים בהן.

בדו"ח ממליצים החוקרים לבצע צעדים משלימים לתוכנית - כמו למשל לימודי חול במוסדות לבנים

אשר יסייעו בצמצום הפער בין רמת הידע בישיבות לדרישות של מוסדות אקדמיים. כמו כן המליצו החוקרים על העדפה לתקצוב מסלולים במדע וטכנולוגיה, ועל שיתוף פעולה עם נציגי הקהילה ומנהיגי הציבור החרדי.

כ-8,000 מהסטודנטים חרדים לומדים במסגרות שהותאמו לאוכלוסייה החרדית, בעידוד המדינה או באופן פרטי, והיתר השתלבו במסלולים הרגילים במכללות ובאוניברסיטאות. המוסד שבו מספר התלמידים החרדים היה הגבוה ביותר הוא הקריה האקדמית קרית אוננו, שבו לומדים כ-1,200 חרדים, ובמכללה החרדית בירושלים שהוקמה על ידי עדינה בר שלום, שבה לומדים כ-900 סטודנטים חרדים. בטכניון למדו רק 55 חרדים, באוניברסיטה העברית עשרות בודדות, ובבר אילן כ-100 בלבד. "הצטרפותם של צעירים חרדים לעולם האקדמי היא אחת הדרכים החשובות להבטחת השתלבות ראויה של האוכלוסייה החרדית במשק הישראלי", נכתב בדו"ח. "רכישת השכלה גבוהה צפויה לשפר מאוד את הסיכויים של מועמדים חרדים להיכנס ולהצליח בשוק העבודה, ובכך לסייע לציבור זה להעלות את רמת החיים שלה ואולי אף להתגבר על הניכור החברתי מקבוצות אחרות בישראל - וכמובן לתרום לשוק העבודה ולכלכלה".

לפי המחקר, מאז 2012 מספר הסטודנטים החרדים במסלולים המותאמים לה עלה מ-6,605 ל-7,981. הנתון הזה מורכב מתוספת של 1,559 נשים חרדיות להשכלה הגבוהה, וירידה של 183 במספר הגברים החרדים. חוקרי המחקר מציינים גם כי הנשים שהשתלבו באקדמיה מאופיינות בגיל מבוגר יותר ובמספר ילדים נמוך יותר הממוצע בציבור החרדי, ולכן אינן משקפות אותו. כותבי המחקר מציינים כי כלל לא ברור אם המשק ערוך לקליטתם של 1,200-1,800 צעירים חרדים בעלי תואר אקדמי שייצאו בקרוב לשוק העבודה.

מהמועצה להשכלה גבוהה נמסר כי המועצה "משקיעה מאמצים ומשאבים רבים בהרחבת הנגישות של ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית. על פי הנתונים שבידינו ונתוני הדו"ח המדובר, בין שנת הלימודים תשע"ב (ערב תחילת התוכנית הנוכחית להנגשה לציבור החרדי במסגרת התוכנית הרב-שנתית) לשנת הלימודים תשע"ה, גדל מספר הסטודנטים החרדים בעשרות אחוזים בכל שלבי הלימודים (מכינות, תואר ראשון ותואר שני). לצד הגידול במספרי הסטודנטים, שיעור הסטודנטים הגברים נשמר על כ-40% לאורך כל התקופה. בנוגע לחלקן של אוניברסיטאות המחקר בתוכנית, כיום פועלות תוכניות חדשות לחרדים באוניברסיטה העברית, בטכניון ובאוניברסיטת בר אילן, לצד תוכניות ותיקות שכבר פועלות מספר שנים באוניברסיטת חיפה ואוניברסיטת תל אביב. התוכניות החדשות צפויות להתפתח ולהתרחב בהמשך. גם הביקוש לתוכנית המלגות וההלוואות של ות"ת למגזר החרדי מעיד על הצלחה, והתקציב שהוקצה עבורה ממומש במלואו.

"מטרת התוכנית היא לאפשר לחרדים שמעוניינים בהשכלה גבוהה להשתלב בה. מדובר בתהליך לטווח רחוק והצלחתו, המושפעת משינויים במגוון מערכות העוסקות בשילוב חרדים בחברה, תימדד לאורך זמן. כמו כן, בימים אלה מתבצע מחקר מעמיק על כלל פעילות מל"ג וות"ת אל מול האוכלוסייה החרדית שמסקנותיו יפורסמו, ובהמשך יוטמעו בתוכנית הרב-שנתית הבאה".